

ŘEPSKÁ NAUČNÁ STEZKA

17
PRAHA-ŘEPA

Naučná tabule č. 11

poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)

poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)

Poštolka je náš nejhojnější sokolovitý dravec, je velká přibližně jako holub. Samec má světle šedou hlavu a ocas, hřbet má rezavě hnědý. Samice a mladí ptáci postrádají šedé zbarvení. Třepotavým letem na jednom místě vyhlíží kořist, nejčastěji hraboše polní. Hnízdo si nestaví – buď využívá hnízd jiných druhů ptáků, nebo hnízdí na skalách, ve věžích kostelů, popřípadě i na jiných vyšších stavbách. Hnízdí také na balkonech panelových domů, jak jsme často svědky i u nás v Řepích. Naše poštolky tráví zimu nejen ve Středomoří, ale některé až v tropické Africe. Naopak k nám přilétají zimovat poštolky ze severněji položených hnízdišť, dokonce až z Finska.

krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

Krahujci jsou spolu s poštolkami ve střední Evropě nejrozšířenějšími dravci městského prostředí. Krahujci v intravilánu hnízdí na jehličnatých stromech parků a zahrad. Specializují se na lov ptáků, nejběžnější kořistí v městském prostředí bývají kosi černí. Menší samci si dovolí zaútočit na ptáky do velikosti vrabce, robustnější a silnější samice zdolají i kořist velikosti holuba. Díky zvyšující se toleranci krahujců vůči aktivitám a přítomnosti člověka nám mohou krahujčí samice pomoci likvidovat přemnožené městské holuby.

krahujec obecný (*Accipiter nisus*)

strakapoud velký (*Dendrocopos major*)

strakapoud velký (*Dendrocopos major*)

Samice má černé temeno i týl, samec má v týle červenou skvrnu. Nápadné je červené zbarvení pod ocasem. Žije v lesích, sadech i zahradách. Hnízdí dutinu si vysekává a vydlabává do kmenů stromů. Živí se nejrůznějším hmyzem, především jeho larvami. Často se ozývá hlasitým tvrdým „kyx“, v rozčlenění „gigigigigi“. Dráha jeho letu – podobně jako u jiných šplhavců – vytváří vlnovky. Naši strakapoudi velcí jsou stálí, v zimě přilétají i na krmítka, zvláště pokud tam najdou lůj nebo jiné tučné krmivo. Právě strakapoudi vytesávají otvory do polystyrenového obložení pláště domů, snad očekávají nález potravy v dutě znejčím materiálu.

jiříčka obecná (*Delichon urbica*)

Jiříčky jsou zcela závislé na stavbách vytvořených člověkem, kde si umísťují svá hnízda. Původně přilepovaly hnízda pod skalní převisy. Košíček splený z hlíněných kuliček dostávají postupně do rohů oken, podstřeší a bal-

jiříčka obecná (*Delichon urbica*)

konů. Hnízd je nakonec vždy více pohromadě a tvoří kolonii. Některé páry už zahnízily i v instalovaných budkách pro rorýse, je to ovšem spíše vzácný jev. Jiříčky přilétají z afrických zimovišť v polovině dubna a odlétají po polovině září. Často ještě v září mají v hnízdě mláďata, což je u pěvců mírného pásu málo obvyklé. Potravou jiříček je hlavně létající hmyz a koncem léta i pavouci cestující vzdušnými proudy na jemných vláknkách.

koroptev polní (*Perdix perdix*)

koroptev polní (*Perdix perdix*)

V dřívějších dobách byla koroptev polní početným druhem kulturní zemědělské krajiny. Od druhé poloviny minulého století koroptví silně ubylo, a to jako důsledek necitlivých změn v zemědělské krajině. Koroptve postupně obsadily náhradní biotopy, což byly okraje Prahy se staveništi sídlišť, později řadové výstavby a opuštěné ruderalizované plochy. V počátečním stadiu vývoje takových ploch, v pasech plevelů střídaných s řídkou porostlou půdou, našly koroptve vše potřebné k životu – úkryt v nízkém travnatém a bylinném porostu a hlavně celoročně potravní základnu v podobě semen plevelů. V Řepích přebývá stabilní populace hlavně za klášterem sv. Karla Boromejského.

drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

Elegantní pták velikosti kosa je v Řepích pravidelným zimním hostem. Kvíčaly se v hnízdním období ve městech příliš nevyskytují. Hnízdí v alejích podél vodotečí, remízích, sadech a jiné rozvolněné zeleni. V zimních měsících pravidelně přilétají kvíčaly po tisících ze severně položených oblastí a hledají potravu i uprostřed lidských sídel. Až několikasethlavá hejna hledají v první řadě plody jeřábu ptačího – jeřabiny. Hejna oberou červené plody a letí dále, až spotřebují všechny v daném území. Pokud je zima zvláště nepříznivá, ztrácejí plachost a živí se dalšími bobulovinami a také jablky ponechanými na stromech. Typické je, že se ptáci krmí velmi rychle a značnou část potravy rozházejí pod stromy po zemi. Hejna kvíčal jsou zdaleka slyšitelná, jejich hlas zní přibližně jako „šak, šak“. V březnu se vracejí zpět do skandinávských hnízdišť.

drozd kvíčala (*Turdus pilaris*)

straka obecná (*Pica pica*)

straka obecná (*Pica pica*)

Málokterý ptačí druh prokázal takovou schopnost využít nabízených podmínek, jako právě straka obecná. Ve velice krátké době se z obyvatel otevřené zemědělské krajiny, stromořadí, sadů a rozptýlené zeleně stal obyvatel všech typů

lidských sídel. Proč jsou straky tak úspěšné? Je to jistě díky inteligenci vlastní všem krkavcovitým ptákům a hlavně díky schopnosti učit se celý život. Hnízda si straky staví buď vysoko na stromě, nebo nízko v hustých trnitých keřích. Rodiny strak zůstávají pohromadě ještě dlouho po vylétnutí mláďat z hnízda a rodiče tak mohou předat potomkům své zkušenosti. Straky jsou všežravé, v době krmení mláďat vyhledávají více živočišnou potravu, zejména nevzletná mláďata jiných druhů ptáků. Jisté je, že přemnožené straky mají na populace ostatních ptačích druhů negativní vliv. V zimních měsících se musí spokojit i s nalezenými zbytky lidské potravy.

havran polní (*Corvus frugilegus*)

Havrani jsou v Řepích zimními hosty. Objevují se od poloviny října, kdy přilétají ze severovýchodní Evropy, aby unikli tamním nastávajícím drsným zimám. Ihned po přiletu se specializují na dostupný energeticky bohatý zdroj potravy – vlašské ořechy. Jsou společnější, komunikují bohatou škálou zvuků.

Živí se hlavně rostlinnou potravou a sbírají i zbytky potravy člověka. Havrani z jedné oblasti létají každodenně na společná nocoviště. Ti z Prahy a okolí létají do Kralup nad Vltavou. Zpět na hnízdiště havrani odlétají v první polovině března.

havran polní (*Corvus frugilegus*)

rorýs obecný (*Apus apus*)

Rorýsi jsou přísně tažní ptáci, vracejí se k nám z afrických zimovišť koncem dubna a odlétají uprostřed srpna. Létají prudce s rychlými máchnutími dlouhých, zašpičatělých křídel, prozrazují se pronikavým pištivým hlasem. Přes den létají vysoko nad územím, často ve skupinách, a loví aeroplankton. Hnízdí v dutinách, v Řepích si oblíbili i větrací otvory v panelových domech. Tyto otvory ovšem při rekonstrukcích a zateplování budov zanikaly. Nezbylo tedy, než vybudováním nových hnízdních budek na rekonstruovaných panelových domech zvýšit nabídku možností pro hnízdění rorýsů – a ti ji skutečně využili. V hnízdě jsou 2 až 3 vajíčka.

rorýs obecný (*Apus apus*)

Autor projektu: Jan Farkač
Pro obyvatele a návštěvníky Řep zrealizovala MČ Praha 17 v roce 2013.

Autoři textu: Lucie & Martin Brejškovi a Jan Farkač
Autoři fotografií: Ivan Dudáček, Jan Farkač, Lucie Brejšková a Bořek Černovský